

Redactioneel

113

Nieuwe maatregel art. 38z Sr.

Een aanwinst?

Die nieuwe maatregel is opgenomen in de wet van 25 november 2015.¹

Het betreft de Wet langdurig toezicht, gedragsbeïnvloeding en vrijheidsbeperking. Waarschijnlijk zal deze wet op 1 juli 2016 in werking treden.

Het vergroten van de maatschappelijke veiligheid en het terugdringen van recidive zijn toprioriteiten van het kabinet.

Om die reden werd in het regeerakkoord de mogelijkheid opgenomen om levenslang toezicht te houden op zeden- en geweldsdelinquenten.

Centraal in deze wet staan:

- introductie van een langdurige gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel (art. 38z Sr).
- het laten vervallen van de maximale duur van de voorwaardelijke beëindiging van de verpleging van overheidswege.
- het verlengen van de proeftijd van de V.I.
- het gelijkrekken van de minimumduur van de proeftijd van de bijzondere voorwaarden met die van de algemene voorwaarde.

In dit redactioneel zal ik stilstaan bij de maatregel zoals bedoeld in art. 38z Sr. De tekst van art. 38z Sr luidt als volgt:

Artikel 38z

1. Ter bescherming van de veiligheid van anderen, dan wel de algemene veiligheid van perso-

1. Wet van 25 november 2015, *Staatsblad* 2015, 460.

nen of goederen kan de rechter, ambtshalve of op vordering van het openbaar ministerie, een verdachte een maatregel strekkende tot gedragsbeïnvloeding of vrijheidsbeperking opleggen indien die verdachte bij die rechterlijke uitspraak:

- a. ter beschikking wordt gesteld als bedoeld in de artikelen 37a of 37b;
 - b. wordt veroordeeld tot een gevangenisstraf, of een gevangenisstraf waarvan een gedeelte niet zal worden ten uitvoer gelegd, wegens een misdrijf dat gericht is tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van een of meer personen en waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of meer is gesteld;
 - c. wordt veroordeeld tot een gevangenisstraf, of een gevangenisstraf waarvan een gedeelte niet zal worden ten uitvoer gelegd, wegens een misdrijf als omschreven in de artikelen 240b, 248c, 248d, 248e, 250, 273f, 317, eerste lid.
2. Bij de vordering tot oplegging van de maatregel legt de officier van justitie een recent opgemaakt, met redenen omkleed en ondertekend advies over van een reclasseringsinstelling.

Het moet gaan om de bescherming van de veiligheid van anderen, dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen.

De strafrechter kan dan die maatregel opleggen in geval van terbeschikkingstelling als bedoeld in de artikelen 37a of 37b Sr. Te denken valt dan met name aan de gemaximeerde TBS met verpleging van overheidswege.

Ook kan die maatregel worden opgelegd indien de verdachte wordt veroordeeld tot gevangenisstraf of tot een gevangenisstraf waarvan een gedeelte niet zal worden ten uitvoer gelegd wegens meer ernstige gewelds- of zedenmisdrijven.

Daarnaast nog in geval van veroordeling tot gevangenisstraf, eventueel met een deel voorwaardelijk, wegens met name genoemde misdrijven.

De maatregel kan niet worden ten uitvoer gelegd tenzij het OM uiterlijk 10 weken voor de beëindiging van de TBS, dan wel 10 weken voor de ommekomst van de gevangenisstraf (met inachtneming van art. 15c Sr) een vordering tot tenuitvoerlegging heeft ingediend.

De bevoegde rechter in verband met die vordering is de rechter die in eerste aanleg heeft kennisgenomen van het misdrijf ter zake waarvan de maatregel is opgelegd.

Wordt een dergelijke vordering niet ingediend dan vervalt de maatregel van rechtswege.

De rechter kan de tenuitvoerlegging van de maatregel gelasten:

– Indien er ernstig rekening mee moet worden gehouden dat de veroordeelde wederom een misdrijf zal begaan waarvoor de rechter een maatregel strekkende tot gedragsbeïnvloeding of vrijheidsbeperking als bedoeld in art. 38z, eerste lid, kan opleggen.

of

– Indien dit ter voorkoming van ernstig belastend gedrag jegens slachtoffers of getuigen noodzakelijk is.

De rechter kan bij de last als bedoeld in art. 38ab voorwaarden opnemen. Die voorwaarden zijn opgenomen in art. 38ab Sr, lid 2. Aan die voorwaarden kan elektronisch toezicht verbonden worden.

De rechter kan de tenuitvoerlegging van de maatregel gelasten voor de periode van 2, 3, 4 of 5 jaren.

Telkens kan de termijn van de maatregel op vordering van het OM verlengd worden, met 2, 3, 4 of 5 jaren.

De maatregel of de voorwaarden daarbij kunnen door de rechter ambtshalve, op verzoek van de veroordeelde of op vordering van het OM worden gewijzigd of opgeheven.

Enige beslissingen worden dadelijk uitvoerbaar verklaard als uitzondering op de algemene regel dat eerst ten uitvoer gelegd kan worden als de beslissing onherroepelijk is.

Al wordt er beroep ingesteld, dadelijk uitvoerbaar zijn op grond van het bepaalde in art. 38ag Sr, lid 2:

– de beslissing tot tenuitvoerlegging van de maatregel (art. 38ab Sr);

– de beslissing tot verlenging van de termijn van de maatregel (art. 38ac Sr);

– de beslissing tot opheffing van de maatregel dan wel tot wijziging van de voorwaarden (art. 38ae Sr).

De dadelijke uitvoerbaarheid kan worden opgeheven door de rechter die kennisneemt van het beroep. Dat kan ambtshalve geschieden.

Dit kan ook op verzoek van de veroordeelde (art. 38ag lid 2 Sr).

Tegen welke afzonderlijke beslissingen (los van beroep tegen het gehele vonnis) kan beroep worden ingesteld?

– de beslissing van de rechter inzake de tenuitvoerlegging van de maatregel (art. 38ab, eerste lid, Sr);

– de verlenging van de termijn van de maatregel (art. 38ac Sr);

– de opheffing van de maatregel, dan wel de wijziging ervan of van de voorwaarden daarbij (art. 38ae Sr).

Het gaat om een termijn van 14 dagen.

Het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden is de bevoegde rechter in hoger beroep.

Is er een regeling in verband met schadevergoeding opgenomen in de nieuwe wet?

De schadevergoedingsregeling van art. 38ij Sr is van overeenkomstige toepassing verklaard.

Hierover is ook het een en ander neergelegd in de Memorie van Toelichting.²

Indien de tenuitvoerlegging van de maatregel reeds is aangevangen en de last tot tenuitvoerlegging wordt in hoger beroep vernietigd, dan kan er sprake zijn van een recht op schadeloosstelling.

Dat zal in het bijzonder het geval zijn indien de veroordeelde wegens het niet-naleven van de maatregel vervangende hechtenis heeft ondergaan.

In andere gevallen, bijvoorbeeld indien achteraf de veroordeelde ten onrechte gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende voorwaarden kende, zou er volgens de Memorie van Toelichting geen recht op schadevergoeding bestaan. Er kan dan wel een verzoek bij het College van Procureurs-Generaal worden ingediend. Het civiele recht is dan van toepassing.

Opmerkelijk is dat de maatregel door de strafrechter kan worden opgelegd, maar dat het OM niet verplicht is om die maatregel uit te voeren middels het indienen van een vordering tot tenuitvoerlegging.

Voorts werd nog niet lang geleden als nieuwe maatregel de vrijheidsbeperkende maatregel in

2. Memorie van Toelichting, Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 33 816, nr. 3, p. 47.

de zin van het bepaalde in art. 38v Sr ingevoerd en wijzigde de V.I. al van vervroegde in voorwaardelijke invrijheidstelling. Die wijzigingen zijn nog niet eens (voldoende) geëvalueerd.

Hoe moeten wij ons trouwens in de praktijk dat levenslange toezicht voorstellen? Zal dat op den duur nog effectief zijn? Er wordt naar mijn mening schijnveiligheid geboden.

Door de gevolgen van deze maatregel is de rechtszekerheid ook in het geding.

Voorts kunnen voorwaarden worden opgelegd die sterk vrijheidsbeperkend³ zijn, waardoor strijd kan ontstaan met (de geest van) het EVRM.

In het preadvies van de Adviescommissie Strafrecht van de Nederlandse Orde van Advocaten d.d. 8 juni 2012 worden voorts terecht vraagtekens geplaatst bij de door de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie ter onderbouwing van de maatregel gepresenteerde recidivecijfers en de interpretatie daarvan.

Een last tot toevoeging van een raadsman is voorts niet expliciet geregeld waar het betreft de belangrijke procedure tot tenuitvoerlegging van de maatregel en de verlenging ervan.

Daarnaast is er een zeer zuinige regeling in verband met schadevergoeding.

Bij dit alles komt dat art. 77a Sr niet is gewijzigd, waardoor de maatregel ook kan worden opgelegd aan minderjarigen die met toepassing van art. 77b Sr gevangenisstraf en/of TBS opgelegd krijgen.

Als dat geen strijd oplevert met het IVRK!

Al met al is naar mijn mening de noodzaak en meerwaarde van deze nieuwe en zeer ingrijpende en verstrekkende maatregel niet gebleken. Het zou mij niet verbazen indien strafrechters deze maatregel in de praktijk slechts bij uitzondering toepassen.

Ik zou dat toejuichen.

mr. H. Anker

3. Te denken valt aan opnemingsplicht in een zorginstelling, beperking van het recht om Nederland te verlaten en een verhuisplicht.